

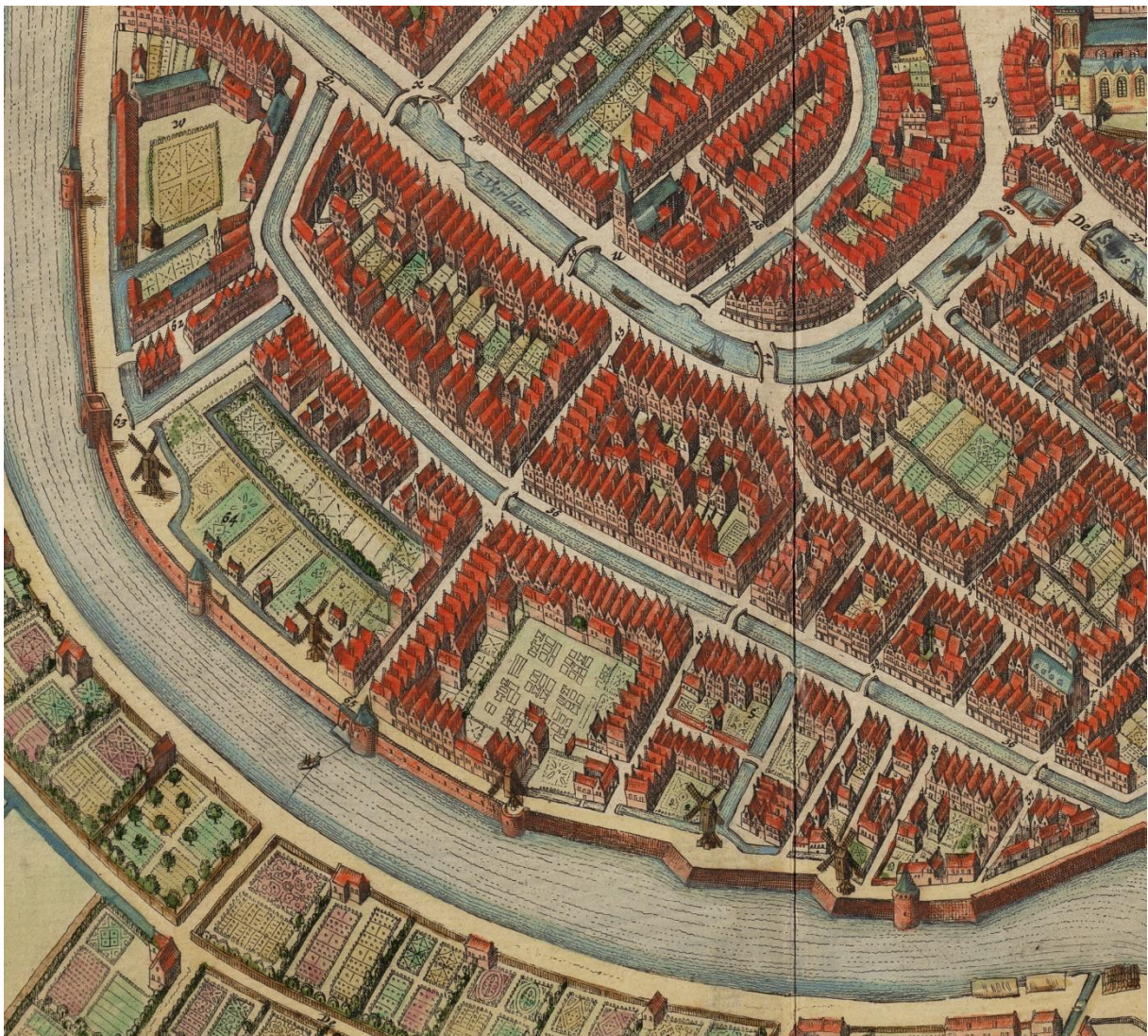
B. D. Poppen

Transcriptie van de

Ordre ende reglement op de koorn-molenaers binnen de stadt Goude by Gouda - 1664

Op de door Joh. Blaeu omstreeks 1650 vervaardigde kaart van de stad Gouda, met een plattegrond binnen de singels, zijn zeven molens getekend, die alle op de stadsmuur staan. Daarmee hadden ze een hoge plaats en vingen ze de meeste wind. Alle zijn van het type standerdmolen, waarin in die tijd één koppel maalstenen werd geïnstalleerd.

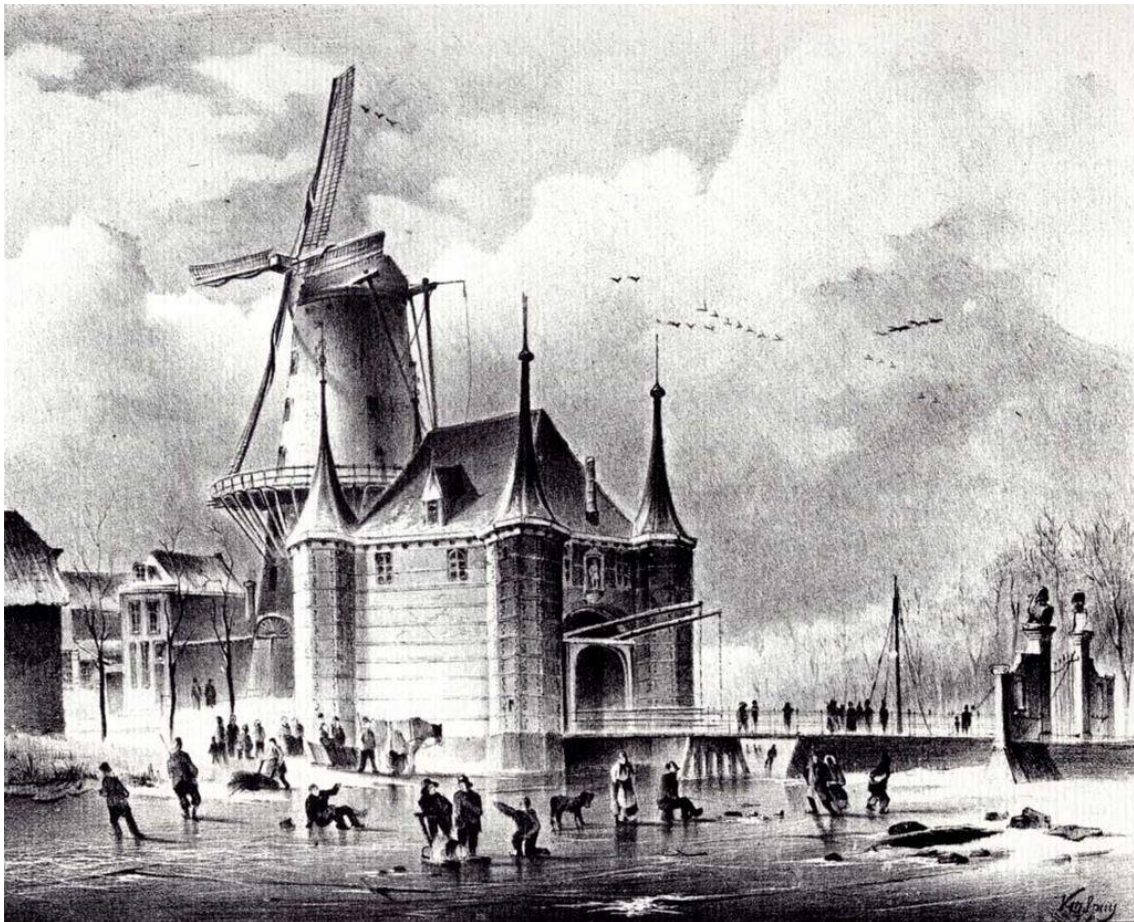
In deze molens werd voornamelijk graan gemalen, het waren dus de korenmolens, waar het meel voor de bakkers werd gemalen.

Op een deel van de door Joan Blaeu (1596-1673) omstreeks 1650 vervaardigde kaart van de stad Gouda, zijn vijf standerdmolens getekend.

Gezicht op Gouda (Ter Gouw) in 1674. Gravure van Gaspar Bouttats naar een tekening van Johannes (Jan) Peeters.

*Gezicht op de Kleiwegspoort bij winter met achter de poort de Molen "De Noord".
Prent van Gijsbertus Johannes Verspuy, 1840.*

ORDRE
ende
REGLEMENT,
Op de Koorn-Molenaers,
binnen de Stadt
GOUDE.

TOT GOUDA,
Gedruckt by Kornelis Dyvoort, Stadts Druk-
ker, in 't vergulde ABC. 1664.

Two editions published between 1654 and 1664 in Dutch and held by three WorldCat member libraries worldwide.

Ordre ende Reglement, op de Koorn-Molenaers binnen de Stadt Goude.

Tot Gouda, Gedruckt by Kornelis Dyvoort, Stadts Drukker, in 't vergulde A B C. 1664.

Ordre ende Reglement, op de Koorn-Molenaers.

Myn E. Heeren den Schout ende Gerechte der Stadt Goude / voorgekomen ende bekent gemaect zijnde verscheyden klachten van de Backers / Dat het Graen 't welck sy ter Molen seynden by eenige Molenaers niet behoorlijk en werdt gemaelen / nochte t'huys gebracht / ende dat soo wel het backgoet als het buylgoet / gedijdende niet alleen tot groote schade van de Backers / ten insichte het den selven niet mogelijk is uyt quaet-gemalen Graen haer verschot en uytgeleyde gelt te maecken / maer oock tot nadeel van de goede Burgeren en Inwoonderen deser Stadt / door dien het Broot van quaet Meel gebacken nieuwers-nae soo deughtsaem noch substantieus is / als van wel ende goet-gemalen Meel : SOO IS 'T, dat de selve Heeren van den Gerechte / naer dat sy door eenige Gecommitteerden uyt den haren / de voorsz saecken hebben doen ondertasten / ende oock daer op doen hooren de Molenaers / ende eenige andere die haer op 't stuck van Malen ende Backen zijn verstaende / ende gedient zijn geworden van een omstandigh rapport ende consideratien van de voorsz Gecommitteerden; noodigh ende dienstigh hebben geoordeelt omme aen d'een zijde de Molenaers tot haren schuldigen debvoir ende plicht te houden / om de goede luyden naer behooren te dienen / ende aen de andere zijde oock voor te komen die klachten ende jalousie die by de Backers (buyten oorsaek) mochten komen te geschieden ; Hebben by provisie geresolveert ende verstaen / dat alle Backers gehouden sullen zijn in hare huysen te hebben een goede juyste Balance met geijckte Gewichten / omme daer mede het koorn 't gene sy ter Molen doen / de Molenaers ofte hare knechts toe te weegen / ende soo wanneer 't Meel van 't voorsz Koorn gemaelen zijnde wederom van de Molen t'huys ggebracht werde / 't selve wederom te weegen / omme te sien of de Backers haer goet op gelijcke gewicht wederom t'huys krijgen gelijck sy dae uytgedaen hebben : sonder 't selve Meel directelijck of indirectelijck door haer eygen selfs / knechts / ofte iemande van den beuren / vermindert / verandert / vermengt / by ofte afgedaen / ofte doen doen te hebben / in eeniger manieren. Behoudelick dat de Molenaers een pont stuyf-meel sullen mogen rekenen sonder meer / op yder sack van twee schepel. Hebben tot dien eynde / omme alle vordere inconvenienten voor te komen / gestelt ende gecommitteert personen aen de welcke de voorsz. klachten sullen moeten werden gedaen / dewelcke de klachten ontfangen / ende daer op gehoord hebbende den beklaghden Molenaer / voor eerst trachten sullen beyde de partijen daer over in 't minnelijck te vereenigen ; ende sulcks niet konnende te wege brengen / ende echter evenwel aen de zijde van den Molenaer bevindende eenige nalatigheydt of versuym in 't Maelen begaen / daer door sy oordeelen dat dem Backer is beschadight / sullen sy vermogen daer over tot laste van den Molenaer / te decernerende ende uyt te spreken eene geldt-boete / geproportioneert na de schade van den Backer, welcke gedecerneerde geldt-boete den voornoemden Molenaer oock sal gehouden wesen datelijck op te leggen ende te betalen / sonder van de uytspreeck van de voorsz Commissarisen te mogen provoceren / behoudelijck dat de voorsz geldt-boete niet en sal mogen excederen een somme van vijf gulden / van xi. grooten 't stuck : des en sal geen Backer vermogen van sijnen Molenaer / daer hy sijn goet laet maelen / te gaen / voor ende al-eer het by de gemelte Heeren Commissarisen soodanigh sal zijn verstaen : ende sullen de Commissarisen van haer uytspreeck / ende de boeten by haer tegens den Molenaer gedecerneert / gehouden zijn aen den Backer te verleenen schriftelijcke acte / met welcke acte den Backer sal vermogen te gaen toe den Collecteur ofte Pachter van deser Stede Accijns op 't Gemael / ende van de selfde de voornoemden boeten uyt het Mael-loon van den Molenaer te ontfangen :

Ende wert den voornoemden Pachter ofte Collecteur by desen gelast / de voornoemde betalinghe daer uyt te doen / niet jegenstaende 't selfde Mael-loon aen andere personen by den Molenaer mochte zijn geassigneert.

Doch by aldien de voornoemde Commissarisen mochten bevinden / dat den Backer / in 't malen van 't Meel daer over de klachten komt te vallen / tot merckelijcke ofte meerder of hooger somme als vijf gulden ware beschadicht ende geinteresseert / of dat sy-luyden de nalatigheyt of schult van den Molenaer of des selfs knecht ofte knechten / soodanigh mochten uytvinden of oordelen / dat daer over een swaerder boete of straffe als vijf gulden soude behooren te werden gedecerneert / sullen de voornoemde Commissarisen de saecke in sulcken gevalle moeten bekent maecken ende refereren / aen de Heren Magistraten / om / naer dat sy den voornoemden schuldigen Molenaer in sijne verweeringe sullen hebben gehoord / daer over als dan soodanige straffe of correctie uyt te spreken / als de selfde naer de begane schult van de Beklaeghden sullen bevinden te behooren.

Ende hebben by desen tot de voorsz beslichtinghe der questien / over 't Maelen tusschen de Backers en Molenaers te ontstaen / gecommiteert

Ende sullen de Molenaers / by provisie tot Mael-loon genieten van yder sack van twee schepel drie stuyvers twaelf penningen / sonder dat iemant van de Molenaers vermogen sullen voor minder loon te maelen als voorsz staet / ten eynde den eenen Molenaer des anders Klanten niet en kome te onttrecken / op de boete voor de eerste reyse / xxv. gulden / voor de tweede reyse vijftigh gulden / ende de derde mael met suspentie van haer Bermge ofte Maelen : welke boeten sullen gaen een derdepart aen den Officier / een derdepart aen den Armen / ende 't resterende derdepart voor den Aenbrenger : waer mede nu haer opgerechte Contract sal te niet wesen / ende sullen gehouden zijn met Eede te verklaren / dat sy-luyden na desen diergelijcke Contracten niet meer en sullen maecken ofte doen maecken.

Geresumeert ende gearresteert den 10. Meye 1664. present d'Heeren Herb. vander Mey Bailliu, Mr. Gerard Cinq, Mr. Niclaes vander Graef en Ian W. van Immerzeel, Burgermeesteren; Hans Felbier, Dr. Cornelis de Lange, Coenraet de Wilde, ende Reynier Crabeth, Schepenen.

J. de Vrye.

Woordenlijst:

Assigneren - toeschrijven aan.

Debvoir - moeite, toewijding (in oud frans), ambtsplicht, dat men schuldig is.

Decernereren - gerechtelijk erkennen, besluiten, een oordeel of vonnis vellen.

Provisie - voorshands, voorlopig.

Resolveren - bepalen, beslissen, besluiten, ontbinden, oplossen.

Schepel - een oud-Nederlandse eenheid voor het aangeven van de inhoud van droge waren.

Een schepel komt vaak overeen met 10 liter, maar dit kan van gewest tot gewest afwijken.

Suspentie - respijt, uitstel.

